

Сєвідова Ірина Олександрівна
доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри соціальних та економічних дисциплін
Харківського національного університету внутрішніх справ, Харків, Україна
e-mail: sevidova.ia@gmail.com
ORCID: 0000-0003-3703-4610
+380950479116

Сусіденко Олексій Валентинович
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін
Харківського національного університету внутрішніх справ, Харків, Україна
e-mail: susidenko_av@ukr.net
ORCID: 0000-0003-0841-768X
+380674305484

Головко Олександра Владиславівна
кандидат історичних наук, доцент
доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін
Харківського національного університету внутрішніх справ, Харків, Україна
e-mail: golovkoav2017@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8137-5944
+380501330767

ЛОГІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

Sievidova Iryna
doctor of economic sciences, professor
head of the department of social and economic disciplines
Kharkiv National University of Internal Affairs
Kharkiv, Ukraine
e-mail: sevidova.ia@gmail.com
ORCID: 0000-0003-3703-4610

Susidenko Oleksii
PhD, associate professor
Associate Professor of the Department of Social and Economic Disciplines
Kharkiv National University of Internal Affairs
Kharkiv, Ukraine
e-mail: susidenko_av@ukr.net
ORCID: 0000-0003-0841-768X

Holovko Oleksandra
PhD, associate professor
Associate Professor of the Department of Social and Economic Disciplines
Kharkiv National University of Internal Affairs
Kharkiv, Ukraine
e-mail: golovkoav2017@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8137-5944

LOGICAL MODELING OF ECONOMIC REFORMS IN UKRAINE

Анотація. У статті досліджено логіку моделювання економічних реформ та їх вплив на розвиток України в контексті трансформаційних процесів шляхом впровадження економічних реформ в Україні та їхній вплив на розвиток економіки в контексті пострадянських трансформаційних процесів. Проаналізовано стратегії підви-

щення раціональності логічного моделювання у структурі процесів трансформації національної економіки. Визначено, що логіка реформ кількох останніх десятиліть незалежності України, спрямованих на трансформацію від планової економіки до ринкової системи, базувалася на досягненні макроекономічної стабільності, дерегуляції, приватизації, залученні інвестицій, а також на зміцненні правових інститутів та євроінтеграційному векторі розвитку. Здійснено аналіз логічних невідповідностей у підходах до реформ. Економічні реформи в Україні мали фрагментарний характер, що призвело до недостатньої ефективності та нерівномірного економічного зростання. Структурні реформи в аграрному та промисловому секторах відбувалися з різною швидкістю, що створювало диспропорції у розвитку окремих галузей економіки. Лише у 2000-х роках економіка країни почала демонструвати позитивні зрушення, що було результатом низки заходів з макроекономічної стабілізації, зокрема фінансової дисципліни, валютної стабільності та лібералізації ринків. З'ясовано, що актуальність визначення значущих чинників економічного розвитку полягає у комплексному аналізі причинно-наслідкових зв'язків між проведеними реформами та логічне моделювання їх впливу на економічне зростання. Детальна систематизація економічних реформ потребує виконання логічного моделювання за напрямками трансформації — дерегуляція, приватизація, фінансова стабілізація та інституційне зміцнення. Логічне моделювання структурних зв'язків залежності між реформами різних секторів економіки, зокрема, в аграрному, фінансовому та соціальному секторах дозволить визначити, як реформи взаємодіють, впливаючи на загальну економічну ситуацію. Визначено, що впровадження у практику логічного моделювання майбутніх економічних реформ дозволить оптимізувати економічні процеси шляхом підвищення рівня правової визначеності та інституційної спроможності держави.

Ключові слова: моделювання, оптимізація, трансформаційні процеси, економічні реформи, розвиток, дерегуляція, приватизація, фінансова стабілізація, інституційна спроможність, управління, економічна політика.

Abstract. Annotation. The article examines the logic of modeling economic reforms and their impact on the development of Ukraine in the context of transformation processes through the implementation of economic reforms in Ukraine and their impact on the development of the economy in the context of post-Soviet transformation processes. Strategies for increasing the rationality of logical modeling in the structure of national economy transformation processes are analyzed. It was determined that the logic of the reforms of the last few decades of Ukraine's independence, aimed at the transformation from a planned economy to a market system, was based on the achievement of macroeconomic stability, deregulation, privatization, investment attraction, as well as on the strengthening of legal institutions and the European integration vector of development. An analysis of logical inconsistencies in approaches to reforms was carried out. Economic reforms in Ukraine were fragmented, which led to insufficient efficiency and uneven economic growth. Structural reforms in the agricultural and industrial sectors took place at different speeds, which created disproportions in the development of certain sectors of the economy. Only in the 2000s, the country's economy began to show positive changes, which was the result of a number of macroeconomic stabilization measures, including fiscal discipline, currency stability, and market liberalization. It was found that the relevance of determining the significant factors of economic development lies in the comprehensive analysis of the cause-and-effect relationships between the implemented reforms and the logical modeling of their impact on economic growth. A detailed systematization of economic reforms requires the implementation of logical modeling according to the directions of transformation — deregulation, privatization, financial stabilization and institutional strengthening. Logical modeling of the structural relationships of dependence between reforms of various sectors of the economy, in particular, in the agrarian, financial and social sectors, will allow to determine how the reforms interact, influencing the general economic situation. It was determined that the implementation of logical modeling of future economic reforms into practice will allow optimizing economic processes by increasing the level of legal certainty and institutional capacity of the state.

Keywords: modeling, optimization, transformational processes, economic reforms, development, deregulation, privatization, financial stabilization, institutional capacity, management, economic policy.

JEL codes: A12, C 53, K39

Постановка проблеми. Реформи в Україні є однією з найважливіших тем у контексті сучасного розвитку держави, що визначає як наукові, так і практичні аспекти її майбутнього. Економічні реформи — це ключовий механізм трансформації, який визначає подальший розвиток країни, особливо в умовах перехідної економіки, яка продовжує формуватися з часів здобуття незалежності. Проблематика реформування економіки полягає у неузгодженості та фрагментарності процесів, що здійснювалися протягом останніх десятиліть. Відсутність цілісної стратегії призводить до зниження ефективності змін, а недоліки інституційного забезпечення лише поглиблюють ці проблеми.

В сучасному світі логіка, в якості особливих раціональних принципів і методів розумової активності, має значення насамперед як засіб інтерпретації правових, адміністративних та інституційних аспектів економічних реформ у галузі державного управління. Особливу увагу в дослідженні структурної трансформації національної економіки доцільно приділити логічному моделюванню економічних реформ за напрямками, що має оптимізувати економічні процеси.

Завдання, пов'язані з вирішенням цих проблем, є як науковими, так і практичними. Наукове завдання полягає у всебічному дослідженні механізмів економічних реформ і формальної логіки їх внутрішньої структури, що дозволяє виявити недоліки у підходах і визначити зв'язки між інституційною якістю та економічним зростанням. Це є основою для моделювання теоретичних концепцій реформування, які б враховували українські реалії та міжнародний досвід. Практичне завдання полягає у розробці логічних моделей побудови економічних реформ у галузі державної політики, спрямованих на подолання виявлених бар'єрів і підвищення ефективності впроваджених реформ.

Проблема неефективності економічних реформ в Україні є багатогранною і тісно пов'язана з недосконалими інституціями та корупційними ризиками. Ці фактори перешкоджають досягненню стійкого економічного зростання та створенню сприятливого бізнес-клімату. Вирішення цих проблем потребує комплексного підходу, який включає реформування інституційної бази, забезпечення прозорості в державному управлінні, створенню ефективних моделей дослідження внутрішньої побудови економічних реформ. Це повинно сприяти ефективному проведенню економічних змін та розвитку України в довгостроковій перспективі.

Аналіз досліджень і публікацій. Реалізація постнеокласичної раціональності, яка висуває на перший план аксіологію, у логіці припускає вироблення міждисциплінарної дослідної практики, спрямованої на вивчення логіки як дисципліни та методу з позицій інших дисциплін, зокрема і економіки через те, що логіка припиняє бути лише науковою або філософською дисципліною [1, 2].

Багато наукових робіт присвячені аналізу сучасного стану економіки України та моделюванню економічних реформ, зокрема дослідження структурних змін в економіці, таких як дерегуляція та приватизація (Коваленко О.В.; Іванов П.І.) [3, 4]. Недостатньо уваги приділяється інституційним та соціальним

факторам, що впливають на успішність реформ. Відсутність сильних інституцій та високий рівень корупції залишаються невирішеними питаннями, які потребують подальшого дослідження. Питання корупції в Україні є однією з найбільших перешкод на шляху успішної імплементації реформ. Ряд досліджень, зокрема Світового банку [5] і Transparency International [6], демонструють, що корупція залишається серйозним викликом. Впровадження антикорупційних механізмів, таких як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) [7], мало певний позитивний ефект, проте реальна боротьба з корупцією вимагає значно глибших змін у правовій і судовій системах.

Методика дослідження. Основою дослідження стали офіційні статистичні дані Державної служби статистики України, дані Світового банку, а також міжнародних організацій, таких як Міжнародний валютний фонд (МВФ) [8] та Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) [9]. Дані охоплюють період з 2000 по 2023 роки та включають ключові макроекономічні показники (ВВП, рівень інфляції, безробіття, зовнішній борг) та інституційні індекси (Індекс глобальної конкурентоспроможності, Індекс легкості ведення бізнесу). Для аналізу реформ у різних секторах використовувалися також звіти Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) [10] і Програми розвитку ООН (UNDP) [11].

Для логічного моделювання економічних наслідків реформ застосовуються кількісні методи економетричного моделювання. Використовуються регресійні моделі для оцінки впливу таких реформ, як дерегуляція та приватизація, на основні економічні показники, зокрема ВВП та рівень інвестицій. Джерелами даних є звіти Національного банку України (НБУ) [12], Міністерства фінансів України, а також міжнародних організацій, таких як Світовий банк та МВФ. Стратегією реформ і програм, у напрямі усунення структурних диспропорцій і створення сприятливих інституційних передумов удосконалення структури національної економіки очевидною є необхідність доповнення переліку програм програмою структурної перебудови економіки України [13].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Серед невирішених питань є недостатній рівень інституційної спроможності України, що є критичним фактором для успішної реалізації економічних реформ. Також варто зазначити важливість подолання корупційних ризиків.

Метою статті є дослідження кола проблем у побудові логіки впровадження економічних реформ в Україні, моделювання впливу на розвиток економіки та визначення шляхів підвищення їх ефективності.

Виклад основного матеріалу. Основними реформами, що аналізуються в статті, є дерегуляція, приватизація та фінансова стабілізація. Деретуляція призвела до спрощення бізнес-процесів, однак недостатня інституційна підтримка та слабка правова система значно знижують її ефективність. Приватизація забезпечила поступову реструктуризацію економіки, однак питання щодо корупції та концентрації власності залишаються проблемними. Фінансова стабілізація сприяла стабільності гривні, але зовнішні шоки, зокрема війна, погіршують економічну ситуацію.

Упродовж кількох десятиліть незалежності Україна зазнала численних економічних реформ, спрямованих на трансформацію від планової економіки до ринкової системи. Логіка цих реформ базувалася на досягненні макроекономіч-

ної стабільності, дерегуляції, приватизації, залученні інвестицій, а також на зміцненні правових інститутів та євроінтеграційному векторі розвитку.

Перший етап реформування, з початку 1990-х років, характеризувався радикальною зміною господарської системи. Поступовий перехід від централізованого планування до ринкових відносин здійснювався шляхом масової приватизації державних активів, хоча цей процес був неоднорідним і нерідко супроводжувався корупцією та нерівномірним розподілом ресурсів. Незважаючи на труднощі, приватизація стала основою для появи приватного сектору, який мав стати локомотивом економічного розвитку [14].

Однак важливим аспектом є аналіз логічних невідповідностей у підходах до реформ. Економічні реформи в Україні мали фрагментарний характер, що призвело до недостатньої ефективності та нерівномірного економічного зростання. Наприклад, структурні реформи в аграрному та промисловому секторах відбувалися з різною швидкістю, що створювало диспропорції у розвитку окремих галузей економіки. Лише у 2000-х роках економіка країни почала демонструвати позитивні зрушення, що було результатом низки заходів з макроекономічної стабілізації, зокрема фіскальної дисципліни, валютної стабільності та лібералізації ринків.

У цьому контексті актуальність визначення значущих чинників полягає у комплексному аналізі причинно-наслідкових зв'язків між проведеними реформами та логічне моделювання їх впливу на економічне зростання і соціально-економічний добробут України. Зокрема, інституційні реформи були спрямовані на зміцнення правових інститутів та державного управління, а структурні — на підвищення конкурентоспроможності та диверсифікацію економіки.

Виходячи з логіки побудови економічних реформ ключовим фактором, який визначав успішність реформ, був рівень інституційного розвитку. Відсутність прозорих правових механізмів і недостатня боротьба з корупцією значно стримували потенційні економічні досягнення. Логічний аналіз показників інституційної якості та їхнього впливу на економічне зростання, свідчить про те, що лише ті країни, які змогли створити сильні правові інститути, домоглися стабільного економічного зростання. Це дозволяє зрозуміти, що майбутні реформи мають фокусуватися на забезпеченні верховенства права та незалежності судової системи.

Логіка побудови фінансових реформ, яка була спрямована на стабілізацію банківської системи та залучення іноземних інвестицій, значною мірою вплинула на макроекономічну стабільність, особливо після кризи 2008 року. Лібералізація валютного ринку та поліпшення умов для залучення прямих іноземних інвестицій сприяли відновленню економіки. Проте, довгострокова ефективність цих реформ залежала від загальної інституційної спроможності держави та її здатності забезпечити стабільні умови для підприємницької діяльності.

Аналіз соціальних реформ, які вплинули на рівень життя населення, показує, що це створило умови для поступового вирівнювання доходів. Логічне моделювання соціальних реформ включає реорганізацію системи соціального захисту, сприяли підвищенню рівня соціальної справедливості, адже у минулому, вони нерідко мали компромісний характер, зумовлений обмеженими фінансовими можливостями держави.

Загалом успіх економічних реформ в Україні значною мірою залежав від послідовності та логіки їх реалізації. Відсутність узгодженої стратегії здійснення

інституційних, фінансових і структурних реформ призводили до уповільнення темпів розвитку, що вплинуло на соціально-економічний стан країни. Незважаючи на позитивні зрушення, більшість реформ не досягли очікуваних результатів через недостатню інституційну підтримку та високий рівень корупції. Необхідність реформи системи державного управління та правового середовища залишається ключовим питанням.

Перспективи подальших наукових розробок пов'язані з поглибленим дослідженням впливу інституційних факторів на ефективність економічних реформ. Потрібні детальніші дослідження, присвячені ролі судової системи, незалежності регуляторних органів та механізмів громадського контролю в процесі реформування. Подальші наукові дослідження повинні зосередитися на розробці логічних моделей аналізу управління трансформацією економіки, які сприятимуть підвищенню інституційної спроможності, а також на методах вимірювання ефективності антикорупційних ініціатив. Комплексний підхід до економічної реформації економіки України, орієнтований на логічне моделювання процесів макроекономічної стабільності, так і структурні зміни інституційної бази, є необхідною умовою для досягнення сталого розвитку України. Лише систематичний і послідовний аналіз та логічне моделювання, що враховують економічні, соціальні та інституційні чинники, зможуть забезпечити прогресивні зміни та підвищити конкурентоспроможність української економіки на міжнародній арені. Це демонструє важливість комплексного підходу до економічних реформ, який передбачає досконалий аналіз ситуації та логічне моделювання умов впровадження та структури економічних реформ змін задля досягнення сталого економічного зростання та підвищення рівня життя громадян України.

Висновки. Невизначеність орієнтирів структурної трансформації економіки України вимагає комплексного аналізу логіки побудови реформ, включаючи їхню спрямованість і послідовність, а також оцінку впливу цих заходів на економічний розвиток країни в умовах перехідної економіки. Детальна систематизація економічних реформ потребує виконання логічного моделювання за напрямками трансформації — дерегуляція, приватизація, фінансова стабілізація та інституційне зміцнення.

Логічне моделювання структурних зв'язків залежності між реформами різних секторів економіки, зокрема, в аграрному, фінансовому та соціальному секторах дозволить визначити, як реформи взаємодіють, впливаючи на загальну економічну ситуацію.

Практичне значення отриманих результатів полягає у формулюванні конкретних рекомендацій для урядової політики з метою підвищення ефективності реформ. Впровадження дерегуляції сприяє спрощенню процедур ведення бізнесу, що підвищить активність підприємницького сектору. Проте недоліки реалізації, такі як слабка правова підтримка та недостатній захист прав власності, знижують загальну ефективність цих реформ. Приватизація мала на меті створення конкурентоспроможної економіки, однак її результати виявилися неоднозначними через концентрацію власності та високу корупційну вразливість процесу. Фінансова стабілізація досягла певних позитивних результатів, зокрема у стабілізації курсу гривні, але зовнішні економічні та політичні фактори, включно з військовими конфліктами, залишаються суттєвими загрозами для стійкості.

Впровадження у практику логічного моделювання майбутніх економічних реформ дозволить оптимізувати економічні процеси шляхом підвищення рівня правової визначеності, що є запорукою довгострокового залучення іноземних інвестицій та розвитку приватного сектору. Моделі мають базуватись на основі аналізу макроекономічних показників і прикладів успішних реформ у різних країнах та можуть бути корисними для державних установ у формуванні майбутньої економічної політики.

Література

1. Райхерт К.В. (2015). Логіка та (пост)(не)класична раціональність. *Інтегративна антропологія : міжнар. мед.-філос. журнал*. №2(26), 19-22.
2. Шенгерій Л.М. (2007). Яакко Хінтікка: шляхи раціоналізації логічних доведень. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка* (35), 16-19.
3. Коваленко О.В. (2018). Економічна політика України в умовах трансформацій. *Економічний вісник*, 21(4), 55-67.
4. Іванов П.І. (2020). Інституційні аспекти економічного зростання в Україні. *Економіка України*, 30(3), 12-18.
5. Світовий банк. (2019). Аналіз економічних реформ в Україні: виклики та перспективи. Київ: Світовий банк. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine>.
6. Transparency International. (2020). Звіт про стан корупції в Україні: аналітичний огляд. Київ: Transparency International Україна. URL: <https://www.transparency.org/en/countries/ukraine>.
7. Сидоренко А.В. (2022). Ефективність приватизації та її роль у ринковій трансформації економіки України. *Актуальні проблеми економіки*, 28(1), 67-76.
8. Міжнародний валютний фонд (МВФ). (2021). Економічний огляд України: виклики та можливості реформ. Вашингтон: МВФ. URL: <https://www.imf.org/en/Countries/UKR>
9. Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD). (2022). Реформи економічної політики в Україні: рекомендації та впровадження. Париж: OECD. URL: <https://www.oecd.org/ukraine/>
10. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). (2020). Оцінка структурних реформ в Україні: підтримка розвитку. Лондон: ЄБРР. URL: <https://www.ebrd.com/where-we-are/ukraine.html>
11. Програма розвитку ООН (UNDP). (2021). Соціально-економічні наслідки реформ в Україні: аналіз та рекомендації. Київ: UNDP Україна. URL: <https://www.ua.undp.org/>
12. Грищенко Л.П. (2023). Роль фінансової стабілізації в умовах економічної нестабільності в Україні. *Економіка та держава*. 34(2), 23-31.
13. Петренко М.Г. (2021). Реформування державного управління та його вплив на економічне зростання в Україні. *Журнал економічних реформ*. 12(2), 44-53.
14. Стефанишина О.В. (2017). Структурне реформування національної економіки: Методологічні та інституційні аспекти (рецензія на монографію Васіної А.Ю.). *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. № 3, 78-80.

References

1. Reichert, K.V. (2015). Logic and (post)(non)classical rationality. Integrative anthropology: international med.-philos. magazine, 2 (26), 19-22 [In Ukrainian].
2. Shengerii, L.M. (2007). Jaakko Hintikka: ways of rationalizing logical proofs. BULLETIN of Zhytomyr Ivan Franko State University, (35), 16-19 [In Ukrainian].

3. Kovalenko, O.V. (2018). Economic policy of Ukraine under transformation. *Economic Bulletin*, 21(4), 55-67 [In Ukrainian].
4. Ivanov, P.I. (2020). Institutional aspects of economic growth in Ukraine. *Economics of Ukraine*, 30(3), 12-18 [In Ukrainian] [In Ukrainian].
5. World Bank. (2019). *Analysis of Economic Reforms in Ukraine: Challenges and Prospects*. Kyiv: World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine>.
6. Transparency International. (2020). *Report on the State of Corruption in Ukraine: Analytical Review*. Kyiv: Transparency International Ukraine. URL: <https://www.transparency.org/en/countries/ukraine>.
7. Sydorenko, A.V. (2022). Privatization efficiency and its role in the market transformation of Ukraine's economy. *Actual Problems of Economics*, 28(1), 67-76 [In Ukrainian].
8. International Monetary Fund (IMF). (2021). *Ukraine Economic Review: Challenges and Opportunities for Reforms*. Washington, D.C.: IMF. URL: <https://www.imf.org/en/Countries/UKR>
9. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2022). *Economic Policy Reforms in Ukraine: Recommendations and Implementation*. Paris: OECD. URL: <https://www.oecd.org/ukraine/>
10. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). (2020). *Assessment of Structural Reforms in Ukraine: Supporting Development*. London: EBRD. URL: <https://www.ebrd.com/where-we-are/ukraine.html>
11. United Nations Development Programme (UNDP). (2021). *Socio-Economic Impacts of Reforms in Ukraine: Analysis and Recommendations*. Kyiv: UNDP Ukraine. URL: <https://www.ua.undp.org/>
12. Hryshchenko, L.P. (2023). The role of financial stabilization in conditions of economic instability in Ukraine. *Economy and State*, 34(2), 23-31 [In Ukrainian].
13. Petrenko, M.G. (2021). Public administration reform and its impact on economic growth in Ukraine. *Journal of Economic Reforms*, 12(2), 44-53 [In Ukrainian].
14. Stefanyshyn, O.V. (2017). Structural reform of the national economy: Methodological and institutional aspects (review of the monograph by A. Yu. Vasina., *Actual problems of innovative economy*, No. 3, 78-80 [In Ukrainian].